

Ragnhild Måstrup
Videnscenter for
amning af børn
med specielle behov

SIG
temadag
5. Nov.
2009

Hud-mod-hud kontakt
Hudnær pleje

- Hud-mod-hud efter fødslen
- Fysiske, psykologiske og sociale effekter
- Oxytocin
- Amning
- Præmature børn
- Ekstremt præmature børn

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud
Bryst-mod-bryst
Barn nøgen eller med ble
Præmature børn evt. med hue
Mod forældrerens bare hud

Barnets temperatur hud-mod-hud efter fødslen

- Højere end børn i vugge
- Højere end børn under varmelampe
- Temperaturen stiger mens barnet er hud-mod-hud
- Nedsat effekt, hvis barnet undersøges under varmelampe inden hud-mod-hud
- Varme hænder og fødder

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud efter fødslen og amning

- Barnet søger selv brystet, hvis det er hud-mod-hud efter fødslen.
- Når barnet selv bevæger sig mod brystet, øges amning (andel og varighed).
- Hvem bestemmer om barnet skal ammes?
- Første amning er mere effektiv, når barnet er hud-mod-hud til og med første amning

Ragnhild Måstrup

Oxytocin

- ↑ Nysgerrighed
- ↑ Social interaktion
- ↑ Bonding til børn og partner
- ↑ Smertetærskel
- ↓ Aggression og angst
- ↓ Blodtryk og puls
- ↓ Muskeltonus

Ragnhild Måstrup

Oxytocin

- Frigøres ved berøring
- Jo mere barnet skubber til moderens bryst
- Stor sammenhæng mellem oxytocinrelease og prolaktinrelease (mælkemængde)
- Nybagte mødre: oxytocin stiger, kritisk sans daler
- Flytter mor i et antistress-mode
- "Så kan jeg både lide mig selv og de andre, jeg omgiver mig med"

Ragnhild Måstrup

Oxytocin

- Hud og hjerne hænger meget sammen
- Forsiden af kroppen
- Frigives hvert 1½ minut under amning
- Frigives hvert 30. minut under hud-mod-hud kontakt
- Hud-mod-hud har stor effekt på faderen

Ragnhild Måstrup

- Amning består af en periode af hmh kontakt efterfulgt af barnets sutten.
- Hmh kontakten medfører lavere BT og cortisol-niveau hos moderen under amning.

Ragnhild Måstrup

- <http://www.youtube.com/watch?v=pjDQN9keKQk&feature=related>
- <http://www.youtube.com/watch?v=TFF-HDI0rQs&feature=related>

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud efter fødslen

- Spansk studie på 651 børn, hvoraf 533 fik hud-mod-hud kontakt umiddelbart efter fødslen
- Hudkontakt gennemsnitlig 49 min. pp
- Hvis 50 min. hudkontakt eller mere, da 8 doubles sandsynligheden for at barnet dier spontant
- 98,5% af børnene forblev vågne
- 96% havde axil-tp > eller = 36
- De fleste mødre kiggede på deres barn og var "lykkelige" på trods af at 21% følte sig trætte

Gomez Papi A. [Kangaroo method in delivery room for full-term babies] An Esp Pediatr. 1998 Jun;48(6):631-3. Spanish. Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud efter fødslen

Polsk studie af 1250 børn

- 18% fik ingen hmh efter fødslen, 75% fik korterevarende hmh (1-19 min), 6% fik længerevarende hmh (>20 min).
- Børn der havde længerevarende hmh kontakt efter fødslen blev ammet fuldt signifikant længere.
- Der var sammenfald mellem længerevarende hmh, ammet første gang inden 2 timer pp, fuld amning, rooming-in, mindre brug af sutteflaske og suttebrik

Mikiel-Kostyra K, Mazur J, Boltrusko I. Effect of early skin-to-skin contact after delivery on duration of breastfeeding: a prospective cohort study. Acta Paediatr. 2002;91(12):1301-6. Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud efter fødslen

Cochrane Review hud-mod-hud

- Flere ammer i 1-4 måneder
- Børnene græder mindre
- Tendens til bedre etablering af mor-barnforhold
- Bedre cardio-respiratorisk stabilitet for sen-præmature børn
- Ingen negative effekter

Moore E, Anderson G, Bergman N. (2007) Early skin-to-skin contact for mothers and their healthy newborn infants.

Cochrane Database Syst Rev, January 1, 2007; (3): CD003519

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud kontakt øger

- Tilknytning
- Sensitivitet
- Interaktion
- både på kort og på langt sigt

En tidlig sensitiv periode

Bystrova K. Early Contact versus Separation: Effects on Mother-Infant Interaction One Year Later. Birth 2009 Jun;36(2):97-109

Ann Bigelow

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud 15 min efter fødslen kontra adskillelse

- ↑ mor-barn interaktion på 4. dag
- ↑ Moderens kærlige adfærd 1-3 mdr. pp
- ↑ Barnets adfærd 1-3 mdr. gammel
- ↑ Ammeperiodens varighed

Ragnhild Måstrup

Harlows aber

- <http://www.youtube.com/watch?v=MmbbfisRiWA>

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud og mature børn

- Temperatur ↑
- Blodsukker ↑
- Hurtigere normalisering af SBE
- Gråd ↓

Konklusion: Hmh kontakt efter fødslen sparer energi, accelererer den metaboliske adaptation og kan forøge barnets velvære

Christensson K, Siles C, Moreno L, Belaussequi A, De La Fuente P, Lagercrantz H, Payol P, Winberg J. Temperature, metabolic adaptation and crying in healthy full-term newborns cared for skin-to-skin or in a cot. Acta Paediatr. 1992 Jun-Jul;81(6-7):488-93

Ragnhild Måstrup

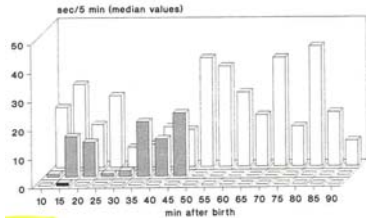
Separations stress signal

- Dyr
- Mennesker

Separations stress signal

Christensson K, Cabrera T, Christensson E, Uvnas-Moberg K, Winberg J. Separation distress call in the human neonate in the absence of maternal body contact. Acta Paediatr. 1995 May;84(5):468-73.

Ragnhild Måstrup

Separations stress signal

- Det er rimeligt at antage, at nyfødte børns gråd er et specifikt signal, hvor barnet kommunikerer, at det foretrækker sin mor/kropskontakt frem for vugge, og at den mest adækvate placering af et barn de første 90 minutter efter fødslen er i nær kropskontakt med sin mor.

Ragnhild Måstrup

Separations stress signal

- Bedre for det nyfødte sectio-barn at være hud-mod-hud med sin far, end at ligge i en vugge.

Erlundsson K, Dsilna A, Fagerberg I, Christensson K. Skin-to-skin care with the father after cesarean birth and its effect on newborn crying and prefeeding behavior. Birth. 2007 Jun;34(2):105-14.

Måstrup

Hud-mod-hud og hypoglykæmi

- Færre lave BS
 - Højere temperatur/færre hypoterme børn
 - Initierer amning tidligere
 - Bruger ikke energi på separations stress signal
- Academy of Breastfeeding Medicin
 - <http://www.bfmed.org/Resources/Protocols.asp>

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud som smertestiller

- Hud-mod-hud 3 timer før og under hælprøve
 - Lavere peakpuls, kortere grådperiode (GA 31)
- Hud-mod-hud 30 minutter før og under hælprøve vs. kuvøse før og under
 - PIPP signifikant lavere (GA 34)
- Selv 15 minutter har effekt

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud som smertestiller

- Græder mindre
- Lavere smertescore
- Viser bedre autonom stabilitet
- Kommer hurtigere tilbage til baseline

Ragnhild Måstrup

Starte forfra

- Når amning mislykkes
- Hvis barnet nægter at tage brystet

Det Nationale Indikatorprojekt

- Fødsler er udtaget
- En indikator
 - Om barnet er hud-mod-hud i 60 minutter – eller til og med første amning

Ragnhild Måstrup

Negative effekter?

- Fransk prospektiv undersøgelse
0,003% "tilsyneladende livstruende hændelser"
- 3 potentielle risikofaktorer:
 - Hud-mod-hud kontakt
 - Førstegangsfødende mor
 - Mor og barn alene på fødestuen
- Hud-mod hud kontakt mellem mor og barn, som efterlades alene på fødestuen kan føre til en risikosituation. Dette skal ikke medføre restriktioner i hud-mod-hud kontakten, men få fødepersonale til at give særlig opmærksomhed, når barnet er hud-mod-hud og mor-barnparret efterlades alene på fødestuen.

Ragnhild Måstrup

Hvad kan man gøre? Raske mature børn

- Lade barnet forblive hud-mod-hud til det dier spontant
- Nedbryde barrierer, der forkorter hud-mod-hud kontakt
- Give mulighed for genoptagelse af hud-mod-hud kontakt
- Behandling mod amme- eller tilknytningsproblemer

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud kontakt præmature børn

A Clinical Guideline for Implementation Of
Kangaroo Care With Premature Infants of 30 or
More Weeks' Postmenstrual Age
Ludington-Hoe, Abouelfetoh

- <http://www.nursingcenter.com/pdf.asp?AID=799983>

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud

- Første trin i ammeprocessen
- Kompenserer for tabt intrauterin tid
- Afslutter graviditeten med barnet udenpå maven
- Øger moderens mælkeproduktion
- Forenkler og styrker kommunikationen mellem mor og barn:
 - "Hendes små bevægelser, det er det tætteste jeg kommer på hende, som da hun lå i maven."
 - "Man føler det er ens barn, når han er ude."

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud og præmature børn

En intervention de fleste børn kan tage imod.

- Det præmature barn bør få hud-mod-hud kontakt med sine forældre så snart som muligt, så længe ad gangen som muligt og vedblivende indtil omkring terminen – gerne længere, eller indtil barnet selv siger fra (Charpak 2005, Nyqvist 1996, Christensson 1995).
- Lad første møde mellem mor og barn være hud-mod-hud, medmindre der er tungtvejende grunde imod.
- Tilbyd familien diskussion med en skærm.

Hud-mod-hud og præmature børn

- Fysiologiske fordele
- Barnet får en roligere adfærd
- Forbedrer barnets miljø
- Hurtigere psykologisk heling
- Styrker forældrekompetence
- Involverer faderen
- Forbedrer barnets kognitive udvikling
- Størst effekt på høj-risiko-børn

Charpak N et al. Kangaroo Mother Care: 25 years after. Acta Paediatr. 2005 May;94(5):514-22.
Ragnhild Måstrup

Fysiologiske fordele

- ↑ Vægtøgning (energibesparende)
- ↑ Fysiologisk stabilitet
 - tp, puls, RF, SAT, BS
- ↓ Aktivitetsniveau
- Længere og dybere søvn (kan give flere apnøer)
- Øger muligheden for vellykket amning

Ladington SM. Energy conservation during skin-to-skin contact between premature infants and their mothers. Heart Lung. 1990 Sep;19(5 Pt 1):445-51.

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud fra fødslen Undersøgelse fra Syd Afrika

SCRIP	2	1	0
Puls	Regelmæssig	Pulsfald til 80-100	Puls <80 eller >200
RF	Regelmæssig	Apnø<10 s, eller	Apnø>10s eller RF>80
SAT	Regelmæssig >89%	Alle fald til 80-89%	Alle fald til under 80%

Bergman NJ et al. Randomized controlled trial of skin-to-skin contact from birth versus conventional incubator for physiological stabilization in 1200- to 2199-gram newborns. Acta Paediatr. 2004 Jun;93(6):779-85.

Ragnhild Måstrup

	Hud-mod-hud	Kuvøse	
Antal børn	18	13	
Middel GA	34,2 uger	35,3 uger	
Middel FV	1813 g	1866 g	
Exceeded parametre	3 børn	12 børn	P<0,001
Middel SCRIP-score	77,11	74,23	P<0,03
Max SCRIP-score	10 børn (56%)	2 børn (11%)	
Helt stabil den 6. time	18 børn (100%)	6 børn (46%)	

Ragnhild Måstrup

Fysiologiske fordele

- Nogle studier viser, at iltbehovet mindskes
- Et studie viser, at hud-mod-hud ikke har negative effekter på små ustabile børn

de.Leeuw R.; Colin,E.M.; Dunnebie,E.A.; Mirmiran,M.
Physiological effects of kangaroo care in very small
preterm infants
Biol Neonate 1991;59:149-155
Zanten
Brazil

Ragnhild Måstrup

Adfærdsmæssige fordele

- Dyb søvn
- Irregulær søvn
- Aktiv søvn
- Meget aktiv søvn
- Døsigt
- Stille vågen
- Stille og opmærksom
- Aktiv vågen
- Urolig
- Gråd
- Stærk gråd
- Mere dyb søvn
- Mere vågen og opmærksom
- Falder hurtigere til ro
- Mindre gråd

Ladington 1990, Chwo et al. A randomized controlled trial
of early kangaroo care for preterm infants: effects on
temperature, weight, behavior, and acuity
J Nurs Res. 2002;11(10):774-780

Ragnhild Måstrup

Adfærdsmæssige fordele

EEG på børn, der er hud-mod-hud viser:

- Mere organiseret søvn med færre opvågninger.
- Mere dyb søvn
- Barnet har et mere maturt søvnmønster

Ludington-Hoe SM, Johnson MW, Morgan K, Lewis T, Gutman J, Wilson PD, Scher MS
Neurophysiologic assessment of neonatal sleep organization: preliminary results of a randomized,
controlled trial of skin contact with preterm infants. Pediatrics. 2006 May;117(5):e909-23

Ragnhild Måstrup

Forbedre barnets miljø

- Hud-mod-hud kompenserer for tabt intrauterin tid
- Hud-mod-hud forkorter/afbryder timerne i kuvøsen

Ragnhild Måstrup

Fordele for forældrene

- Hurtigere psykologisk heling efter præmatur fødsel
- Bedre adaptering til moderrollen
- Forenkler og styrker kommunikationen mellem mor og barn
- Styrker forældrenes kompetence
- Mere involvering af faderen
- Øget sensitivitet overfor barnet
- Øger moderens mælkeproduktion
- Øger muligheden for vellykket amning

Ragnhild Måstrup

Fordele for forældre

- Øger oxytocinfrigivelse
 - Lavere blodtryk og cortisol-niveau
 - Øget bonding
 - Forældre får fysisk behov for at være hos deres barn
 - Mindre angst
 - Stimulation af social adfærd

Ragnhild Måstrup

Størst effekt på høj-risiko-børn

- De mindste
- De mest syge

Begrænsninger

- Meget ustabile børn
- Hvad er stabilitet?

Forflyttelses-teknik

- Stående/ siddende
 - Svøbt/ikke svøbt
- Problemer
- Utryghed
 - Afkøling

Ragnhild Måstrup

Uppsala – hud-nær pleje

- Mål for sygeplejen er at støtte barnet og dets forældre ved overgangen til livet udenfor livmoderen, at støtte tilknytningen mellem forældre og barn, og at styrke forældrenes rolle som deres barns primære plejepersoner
- **Favnen er det primære sted for barnets pleje**
- Formålet er tidligst muligt at påbegynde pleje hud-mod-hud uden tidsbegrænsning, og som regel i mere end halvdelen af døgnets timer
- Hvornår og hvor længe barnet kan være i favn begrænses kun af hvornår og hvor længe forældrene vil/kun have barnet i favnen

Uppsala hud-nær pleje

Ekstra vigtigt for:

- Mødre der ikke har kunnet være sammen med deres barn direkte efter fødslen (sectio mm).
- Børn med lettere omstillingsproblemer respiratorisk/cirkulatorisk eller temperaturmæssigt, her kan den hud-nære pleje give et miljø, som hjælper børnene til at opnå stabilitet.

Ragnhild Måstrup

Uppsala hud-nær pleje

- Skab et mikroklima med varm og fugtet luft om barnet ved at arrangere forældrenes tøj/svøb om barnet, så der bygges et afgrænset rum.
- Når forældrene bevæger sig rundt i afdelingen øges hudkontakten med barnet og barnets vestibulære sans stimuleres.
- Når forældre og barn tidligt vænner sig til at sove hud-nært, synkroniseres deres døgnrytme, amningen stimuleres og tilpasser sig barnets behov for hyppige måltider.

Ragnhild Måstrup

Interaktion forældre - personale

- Sørg for at forældrene
 - har det komfortabelt
 - ved hvordan de kommer i kontakt med personalet ved behov
 - føler sig trygge
 - er afskærmede uden at føle sig isolerede
 - kun har ansvar for det de er forberedt på/ønsker at tage på sig.
- Lydhørhed er vigtigt for at tilgodese forældres behov for den kontakt og det samvær med personalet, som de ønsker.

Ragnhild Måstrup

Hud-mod-hud, amme-etablering

Præmature og sen-præmature børn

- Forældrene kan opfange alle barnets sultsignaler
- Barnet får længere perioder, hvor det er vågent og opmærksomt
- Barnet vækkes af forældrenes bevægelser (Spatz 2004)
- Hud-mod-hud kan indhentes

Ragnhild Måstrup

Dokumentér

- Antal timer barnet plejes hud-mod-hud
- Årsag til uplanlagte afbrydelser af hmh
- Begrund hvis barnet ikke er hud-mod-hud

Alternativ ordination:

- Hvor længe kan dette barn tåle at undvære hud-mod-hud kontakt

Ragnhild Måstrup

Hud-nær pleje

- Hvad kan vi så gøre?
 - Forlænget hudkontakt
 - Mens barnet stadig er i kuvøse
 - Efter barnet er kommet i vugge
 - Når familien går hjem

Ragnhild Måstrup

FN's børnekonvention

- **Artikel 2**
Alle børn har ens rettigheder uanset hvordan de er født
- **Artikel 5**
Forældrene har ret til at passe deres barn
- **Artikel 9**
Barnet må ikke adskilles fra sine forældre mod deres vilje.

Ragnhild M

”Ind og slappe af i kuvøsen?”

- Søvnemønster bedre hud-mod-hud
- Barnets adfærd roligere hud-mod-hud
- Barnet temperatur mere stabil hud-mod-hud
- Barnet græder mindre hud-mod-hud
- Barnet reagerer mindre på smerter, når det er hud-mod-hud
- Hvem slapper af, når barnet er i kuvøsen?

Ragnhild Måstrup

Dagens budskab

- Hud-mod-hud tidligt, forlænget, vedvarende
- Minimer adskillelse

